

Kunnan- ja kaupunginhallituksille
Kuntayhtymien hallituksille

Lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan korvauksen määräytyminen vuonna 2015

Kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain (1704/2009) 41 §:n 3 momentti muuttui 1.1.2014 alkaen siten, että kunta, joka on lastensuojelulain (417/2007) 16 b §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sijoitetun esi- tai perusopetusta saavan oppilaan kotikunta opetuksen aikana, on velvollinen maksamaan opetusta järjestävälle kunnalle tai muulle opetuksen järjestäjälle oppilaan esi- tai perusopetuksesta aiheutuneet todelliset kustannukset. Pääperiaatteiltaan vuoden 2015 laskutus tehdään samalla tavalla kuin edellisen kerran vuonna 2014.

1.1.2014 voimaan tulleen lakimuutoksen hallituksen esityksen perustelujen (HE 66/2013) mukaan opetuksen järjestäjällä on oikeus laskuttaa oppilaskohtaisten vuosikustannusten lisäksi oppilaan kotikunnalta aiheuttamisperiaatteen mukaan mahdollisesti syntyneet kustannukset. Kustannusten tulee olla välittömiä, välttämättömiä ja perusteltuja opetuksen ja siihen liittyvän tuen järjestämiseksi nimenomaisesti sijoitetun oppilaan kannalta, eikä oppilaan kotikunnalta voida laskea sitä osaa kuluista, jota vastaava toiminta suunnataan muihin tarkoituksiin. (HE 66/2013)

Mikäli oppilas ilmoitetaan kunnan vieraskuntalaiseksi oppilaaksi 31.12.2015 tilanteen mukaisesti, vähennetään kustannuksesta oppilaasta määräytyvä kotikuntakorvaus. Oppilaasta määräytyvä kotikuntakorvaus vähennetään varainhoitovuoden tasossa. Vähennystä laskettaessa otetaan huomioon oppilaan kotikunta, kotikuntakorvauksen perusosa varainhoitovuodelle ja oppilaan ikä varainhoitovuoden lopussa. (HE 66/2013)

Varainhoitovuonna 2015 valtionvarainministeriön määräämä kotikuntakorvauksen perusosa on kaikilla kunnilla samansuuruinen eli 6226,21 euroa.

Lisätietoja:

Juha Karvonen, puh. 09 771 2732, 050 522 0839
Sanna Lehtonen, puh. 09 771 2079, 050 575 9090
Minna Antila, puh. 050 560 3353
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Sijoitettujen oppilaiden oikeus esi- ja perusopetukseen

Oikeus saada perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta kuuluu yhtäläisesti myös kodin ulkopuolelle sijoitetuille ja huostaan otetuille lapsille ja nuorille. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden opetuksen järjestäminen on yksi kunnan järjestämisvastuulla olevista tehtävistä.

Perusopetuslain (628/1998) 4 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Lisäksi kunta on velvollinen järjestämään oppivelvollisuuden alkamisvuonna esiopetusta 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille ja niille lapsille, jotka 27 §:n mukaisesti aloittavat perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin.

Kunta on velvollinen osoittamaan sijoitetuille oppilaille perusopetuslain 6 §:n 2 momentin mukaisen lähikoulun yhdenvertaisin perustein kunnassa asuvien muiden lasten ja nuorten kanssa. Lastensuojelulain perusteella kuntaan sijoitetut oppilaat suorittavat oppivelvollisuuttaan kunnan järjestämässä perusopetuksessa.

Kuntien lisäksi perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta voivat järjestää valtioneuvoston myöntämän luvan perusteella myös rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt sekä valtio opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän luvan perusteella. Lastensuojelulaitoksilla ei ole valtioneuvoston myöntämää lupaa perusopetuslain mukaisen opetuksen järjestämiseen.

Mikäli opetusta järjestetään lastensuojelulaitoksessa, jolla ei ole opetuksen järjestämislupaa, kyseessä ei ole perusopetuslain tarkoittama opetus, vaan epävirallinen kotiopetukseen rinnastuva toiminto. Kotiopetuksessa opetusta antavat laitoksen omat työntekijät. Kotiopetuksen piirissä olevia oppilaita ei voida merkitä asuinkunnassa vieraskuntalaisiksi oppilaisiksi 20.9. toteutettavassa tiedonkeruussa eikä 1.-20.2. toteutettavassa esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauskyselyssä. Kotiopetuksessa olevista oppilaista ei makseta valtionosuuksia eikä kunta voi ostaa lastensuojelulaitokselta opetuspalveluja.

Kotikunnan maksaman korvauksen määräytyminen

Vuoden 2015 kotikunnan maksaman korvauksen laskutusperusteena käytetään vuoden 2014 tilinpäätöstietoja. Kustannukset lasketaan koulun yhtä työpäivää ja oppilasta kohden aiheutuvina todellisina vuosikustannuksina. Kotikunnan maksamassa korvauksessa huomioitaviksi koulun työpäiviksi lasketaan ne työpäivät, joina kyseinen oppilas on ollut virallisesti koulun oppilaana tai joksi ajaksi opetuksen järjestäjä on varautunut järjestämään hänelle opetusta.

Aiemman käytännön mukaisesti Kuntaliitto suosittaa, että vuosikustannukset lasketaan sen koulun todellisina vuosikustannuksina, jossa oppilas on saanut opetusta.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulleen lakimuutoksen keskeisimpänä tavoitteena oli, että sijoituskunta voi laskuttaa oppilaan kotikuntaa aiheuttamisperiaatteen mukaisesti todellisten, ei keskimääräisten kustannusten perusteella (vrt. HE 66/2013). Mikäli kotikunnan ulkopuolelle sijoitetun lapsen tai nuoren tarve sitä edellyttää, tulee opetus järjestää tarkoituksenmukaisesti, esimerkiksi pienryhmässä ja korvauksen osalta tulisi tällöin ottaa huomioon pienryhmän keskimääräistä korkeammat todelliset kustannukset.

Kuntaliitto suosittaa, että mikäli oppilas on ollut oppilaana erityisluokalla tai muussa pienryhmässä ja siitä aiheutuvat kustannukset voidaan luotettavasti todentaa tilinpäätöstietojen, kirjanpidon ja talousarviorakenteen perusteella, voidaan kotikunnan maksaman korvauksen perusteena käyttää erityisluokan tai pienryhmän kustannuksia. Tällöin laskutusperusteet tulee yksityiskohtaisesti perustella ja tuoda esille sijoitetun oppilaan kotikunnan maksamaa korvausta koskevassa laskussa tai sen liitteessä.

Kustannuksia laskettaessa tulee ottaa huomioon, että oppilaan koulu on saattanut kunnassa vaihtua varainhoitovuoden aikana. Näin esimerkiksi siinä tapauksessa, kun oppilas on siirtynyt kevätlukukauden jälkeen 6. vuosiluokalta 7. vuosiluokalle. Tällöin oppilasta kohden toteutuneet vuosikustannukset tulee laskea molempien koulujen osalta erikseen.

Kotikunnan maksamaan korvaukseen sisällytettävät toimintamenot

Kotikunnan maksamaan korvaukseen sisällytettäviin kustannuksiin otetaan mukaan tilinpäätöksen mukaiset toimintamenot palkat ja palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut sekä asiakaspalvelujen ostot, muiden palvelujen ostot, aineet, tavarat ja tarvikkeet, avustukset, sisäiset ja ulkoiset vuokrat.

Kotikunnan maksamaan korvaukseen liittyviin kustannuksiin luetaan vyörytettävänä kustannuserinä tai sisäisinä menoina koulutuksen järjestämisestä aiheutuneet välittömät hallintokustannukset, talous- ja henkilöstöhallinnosta sekä tietohallinnosta aiheutuneet kustannukset. Yhteiset kustannukset jaetaan koulun kustannuksiksi pääsääntöisesti oppilasmäärien tai henkilökunnan käytössä olevien tilaneliöiden mukaan.

Kotikunnan maksamaan korvaukseen liittyvissä kustannuksissa otetaan huomioon kouluun kohdistuneet sellaiset investointimenot, joiden kokonaiskustannukset alittavat valtioneuvoston perustamishankkeille aiempina vuosina vahvistaman vähimmäismäärän eli alle 400 000 euroa (ns. pienet hankkeet). Työllistämistuella palkattujen osalta kotikunnan maksamaan korvaukseen voidaan lukea nettomenot.

Kotikunnan maksamaan korvaukseen liittyviin kustannuksiin ei lueta kunnan peruspalvelujen valti-onosuudesta annetun lain mukaisia kotikuntakorvausmenoja eikä muille kunnille maksettua opetuksen järjestämisestä aiheutuneita korvauksia. Kustannuksiin ei sisällytetä myöskään opetuksen järjestäjän suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia, eikä sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia kuten poistoja, korkoja tai tonttivuokria.

Kustannustason muutoksen huomioiminen

Varainhoitovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaisten vuosikustannusten lisäksi otetaan huomioon kuntien peruspalvelujen hintaindeksin mukainen kustannustason muutos ja varainhoitovuonna toteutetut objektiivisesti arvioitavissa olevat kustannuksiin oleellisesti vaikuttavat toiminnan laadun ja laajuuden muutokset.

Kustannustason muutoksena otetaan huomioon kuntien peruspalvelujen hintaindeksin (KUPHI) mukainen korotus. Muutettaessa vuoden 2014 kustannuksia vuoden 2015 kustannustasoon indeksikorotuksena käytetään 0,6 prosenttia.

Aiheuttamisperusteen mukaan laskutettavat kustannukset

Todellisten opetuksen järjestämisestä aiheutuneiden oppilaskohtaisten vuosikustannusten lisäksi kunnalla on oikeus laskuttaa oppilaan kotikunnalta sijoitetusta oppilaasta aiheuttamisperiaatteen mukaan syntyneet kustannukset. Näitä ovat esimerkiksi henkilökohtaisen koulunkäyntiavustajan henkilöstömenot ja koulukuljetuksista aiheutuneet kustannukset. (vrt. HE 66/2013)

Aiheuttamisperiaatteen mukaisten kustannusten tulee olla välittömiä, välttämättömiä ja perusteltuja opetuksen ja siihen liittyvän tuen järjestämiseksi nimenomaisesti sijoitetun oppilaan kannalta, eikä oppilaan kotikunnalta voida laskuttaa sitä osaa kuluista, jota vastaava toiminta suunnataan muihin tarkoituksiin (HE 66/2013).

Sijoitetun oppilaan opetuksen asianmukaiseksi järjestämiseksi mahdollisesti palkattavan koulunkäyntiavustajan henkilöstömenot voidaan laskuttaa oppilaan kotikunnalta aiheuttamisperiaatteen mukaan. Mikäli avustajan tehtäviin kuuluu myös muiden kuin kyseessä olevan sijoitetun oppilaan avustaminen, koulunkäyntiavustajan kustannukset voidaan laskuttaa oppilaan kotikunnalta siinä suhteessa kuin avustajapalveluja kuntaan sijoitetulle oppilaalle on annettu. (HE 66/2013)

Aiheuttamisperiaatteen mukaan voidaan laskuttaa sijoitetun oppilaan koulukuljetukset niiltä osin, kuin koulukuljetus joudutaan erikseen järjestämään nimenomaisesti sijoitettua oppilasta varten. Laskusta tulee yksiselitteisesti selvittää ne perusteet, joiden perusteella koulukuljetuksesta aiheutuneet kustannukset on laskutettu aiheuttamisperiaatteen mukaan. Muilta osin sijoitetun oppilaan kuljetuskustannukset kuuluvat koulun oppilaskohtaisiin vuosikustannuksiin.

Aiheuttamisperiaatteen mukaan laskutettavat opetuksen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset laskutetaan varainhoitovuoden 2015 kirjanpidon mukaisina kustannuksina. Laskutusperusteet tulee yksityiskohtaisesti perustella ja tuoda esille sijoitetun oppilaan kotikunnan mak-

samaa korvausta koskevassa laskussa siten, että oppilaan kotikunta pystyy todentamaan laskutusperusteet oikeiksi. (HE 66/2013)

Kotikunnan maksamasta korvauksesta tehtävät vähennykset

Lastensuojelulain perusteella sijoitetun esi-, perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan kotikunnan maksamaa korvausta laskettaessa tulee kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 41 §:n 4 momentin mukaan ottaa vähennyksenä huomioon opetuksen järjestäjälle maksettu tämän yleiskirjeen kohdissa 1-4 mainittu rahoitus.

1. Kotikuntakorvaus

Kotikuntakorvaus vähennetään, mikäli lastensuojelulain perusteella sijoitettu oppilas ilmoitetaan kunnan vieraskuntalaiseksi oppilaaksi 31.12.2015 tilanteen mukaisesti (HE 66/2013). Toisin sanoen kotikuntakorvaustulo vähennetään silloin, kun oppilas on sijoituskunnan oppilaana varainhoitovuoden 2015 lopussa.

Kotikunnan maksamasta korvauksesta vähennetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 37 §:ssä ja 38 §:n 1–5 momentissa tarkoitettu oppilaasta maksettava kotikuntakorvaus.

Oppilaasta määräytyvä kotikuntakorvaus vähennetään varainhoitovuoden 2015 tasossa. Vähennystä laskettaessa otetaan huomioon varainhoitovuoden valtakunnallinen kotikuntakorvauksen perusosa ja oppilaan ikä varainhoitovuoden lopussa (HE 66/2013).

Valtionosuusuudistuksesta (He 38/2015) johtuen myös kotikuntakorvausten laskenta muuttui 1.1.2015 alkaen. Kotikuntakorvauksen perusosaa ei enää lasketa kuntakohtaisesti, vaan se on sama 6 226,21 € kaikille kunnille. Kotikuntakorvauksen porrastus oppilaan iän perusteella sen sijaan säilyy, mutta porrastuksen kertoimet muuttuvat seuraavasti:

- 6-vuotiaat: $0,61 * \text{perusosa } 6\,226,21\,€ = 3\,797,99\,€$
- 7-12-vuotiaat: $1,00 * \text{perusosa } 6\,226,21\,€$
- 13-16-vuotiaat: $1,60 * \text{perusosa } 6\,226,21\,€ = 9\,961,94\,€$

Muulle oppivelvolliselle oppilaalle kotikuntakorvaus määräytyy 13–15-vuotiaiden kotikuntakorvausperusteiden perusteella. Muu opetuksen järjestäjä kuin kunta saa 94 prosenttia kotikuntakorvauksen suuruudesta.

2. Lisäopetuksen rahoitus

Kotikunnan maksamasta korvauksesta vähennetään oppilaan lisäopetuksen järjestämisestä saatu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 §:ssä tarkoitettu rahoitus. Opetuksen järjestäjälle myönnetään lisäopetukseen rahoitusta, joka saadaan, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 160,78 euroa ja erotus kerrotaan luvulla 1,26.
 $1,26 \times (6\,226,21\,€ - 160,78\,€) = 7\,642,44\,€$

3. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden lisärahoitus

Kotikunnan maksamasta korvauksesta vähennetään pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaan opetuksesta saatu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettu korotus.

Korotus saadaan, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 160,78 euroa ja erotus kerrotaan luvulla vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden osalta luvulla 4,76 ja muiden vammaisten osalta luvulla 2,97.

Vuonna 2015 vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden yksikköhinta on 28 871,45 € oppilasta kohti ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden yksikköhinta 18 014,33 €. Yksityisen opetuksen järjestäjän arvonlisäverolliset 3,59 prosentilla korotetut yksikköhinnat ovat vastavasti 29 907,93 € ja 18 661,04 € oppilasta kohti.

4. Koulukotikorotus

Kotikunnan maksamasta korvauksesta vähennetään yksityiselle perusopetuksen järjestäjälle maksettava koulukotikorotus, joka saadaan, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään

tään 160,78 euroa ja erotus kerrotaan luvulla 1,86. Vuonna 2015 koulukotikorotus on 11 686,71 € oppilasta kohti sisältäen arvonlisäveron osuuden 3,59 prosenttia.

Kuntaliitto suosittaa, että kotikunnan maksaman korvauksen vähennyksenä otetaan huomioon puolet oppilaskohtaisen rahoituksen määrästä, mikäli oppilaasta on saatu edellä kohdissa 2–4 tarkoitettua opetus- ja kulttuuriministeriön maksamaa lisärahoitusta, eikä oppilas ole ollut enää sijoituskunnan oppilaana 20.9.2015. Tämä sen vuoksi, koska edellä mainitussa tapauksessa opetuksen järjestäjältä peritään takaisin puolet opetus- ja kulttuuriministeriön maksamasta lisärahoituksesta helmikuussa 2016 tapatuvan valtiosuustarkistuksen yhteydessä.

Laskutusajankohta

Kuntaliitto suosittaa, että laskutus suoritetaan jälkikäitelaskutuksena kunkin varainhoitovuoden vuoden lopussa (12/2015) siten, että menot voidaan kirjata oppilaan kotikunnassa sille tilikaudelle, jolloin opetuskin on annettu.

Sen estämättä, mitä kunnan peruspalvelujen valtiosuutta koskevassa laissa on säädetty lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnan maksaman korvauksen määräytymisestä, kunnat voivat keskenään tai muun opetuksen järjestäjän kanssa sopia kotikunnan maksamasta korvauksesta toisin, kuin laissa on säädetty.

SUOMEN KUNTALIITTO

Hanna Tainio
varatoimitusjohtaja

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri

